

รายงานการพิจารณา

เรื่อง

การสมัครเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วย

การคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม

(Paris Convention for the Protection of Industrial Property) และ
สนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT)

ของ

คณะกรรมการการพาณิชย์

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมการ ๑

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ที่ สว(สนช)(กมธ ๑) ๐๐๐๙/(ร ๑๐๕)

วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๐

เรื่อง รายงานการพิจารณาของคณะกรรมการการพาณิชย์

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

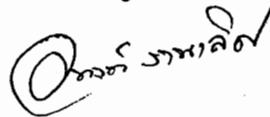
เนื่องด้วย การสมัครเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) และสนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT) เป็นเรื่องที่สำคัญและเร่งด่วน อันจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๗๓ คณะกรรมการการพาณิชย์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการค้า การบริการ การส่งออก ดุลการค้า ลิขสิทธิ์ ตราสาร ทะเบียน รวมทั้งทรัพย์สินทางปัญญา โดยคณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว ซึ่งกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายประมนต์ สุธีวงศ์	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายวีรพงษ์ รามางกูร	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๓. นางสาวอรจิต สิงคาลวณิช	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๔. นายบดินทร์ อัคราณิชย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๕. นายสมภพ เจริญกุล	เลขานุการคณะกรรมการ
๖. ว่าที่ร้อยเอก จิตร ศิริธรานนท์	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นายการุณ กิตติสถาพร	กรรมการ
๘. นายพรสิทธิ์ ศรีอรทัยกุล	กรรมการ
๙. นายสุฤษดิ์ผล ชมไพศาล	กรรมการ
๑๐. นายสุทธิธรรม จิราธิวัฒน์	กรรมการ
๑๑. นายสุเมธ ตันธวนิตย์	กรรมการ
๑๒. นายอัศวิน ชินกำธรวงศ์	กรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษาเรื่องการสมัครเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) และสนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT) ดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป

(ลงชื่อ) ประมนต์ สุธีวงศ์
(นายประมนต์ สุธีวงศ์)
ประธานคณะกรรมการการพาณิชย์
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นางอนงค์ งานเลิศ)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการการเศรษฐกิจ
การพาณิชย์และอุตสาหกรรม
สำนักกรรมการ ๑
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
สำนักกรรมการ ๑
โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๕๑๖๐-๑
โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๕๑๔๖

อานันท์ พิมพ์
อานันท์/วชิระ ทาน

สารบัญ

		หน้า
รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการธิการ		(๑) - (๒)
บทที่ ๑	บทนำ	๑
บทที่ ๒	อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สิน อุตสาหกรรม และสนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร	๓
บทที่ ๓	บทวิเคราะห์	๖
บทที่ ๔	ข้อเสนอแนะ	๑๐

รายงานการพิจารณาศึกษา

ของ

คณะกรรมการการพาณิชย์

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๙ วันพุธที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการการพาณิชย์ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๗๓ ซึ่งคณะกรรมการการพาณิชย์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภา คณะหนึ่ง มีหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการค้า การบริการ การส่งออก ดุลการค้า ลิขสิทธิ์ ตราสาร ทะเบียน รวมทั้งทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๙๒ เมื่อคณะกรรมการได้กระทู้ กิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ หรือตามที่สภามอบหมายเสร็จแล้ว ให้รายงานต่อสภา โดยคณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่อง การสมัครเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครอง ทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) และสนธิสัญญา ความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT) ซึ่งเป็นเรื่องที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ ตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ และคณะกรรมการได้คำนึงถึงว่าตามบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ การสมัครเข้าเป็นภาคีในความตกลง ระหว่างประเทศทั้งสองฉบับ จะต้องเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อให้ความเห็นชอบ ก่อนมอบกระทรวงการต่างประเทศดำเนินการต่อไป คณะกรรมการได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องดังกล่าว เป็นเรื่องที่สำคัญและเร่งด่วน จึงได้นำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการการพาณิชย์เพื่อพิจารณาศึกษา

ในการนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวด้วยความรอบคอบ คำนึงถึงผลดีและผลกระทบจากการสมัครเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สิน อุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) และสนธิสัญญาความร่วมมือ ด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT) โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าชี้แจงข้อมูลการสมัครเข้าเป็น ภาคีอนุสัญญาและสนธิสัญญาดังกล่าวต่อคณะกรรมการในคราวประชุมคณะกรรมการการพาณิชย์ ครั้งที่ ๔๘/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐ คือ

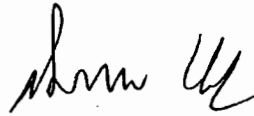
กระทรวงพาณิชย์

กรมทรัพย์สินทางปัญญา

๑. นางพวงรัตน์ อิศวพิศิษฐ์	อธิบดี
๒. นางสาววิบูลย์ลักษณ์ ร่วมรักษ์	รองอธิบดี
๓. นายทศพล ทังสุบุตร	ผู้อำนวยการกองกฎหมายและอุทธรณ์
๔. นายสุรเดช อัครินทรานุกร	นักวิชาการตรวจสอบสิทธิบัตร ๘.

การพิจารณาของคณะกรรมการได้พิจารณาจากมติคณะรัฐมนตรี เอกสารบทสรุปผู้บริหาร และอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) และสนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT) ฉบับภาษาไทย และเอกสารประกอบภาษาอังกฤษ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นของกรรมการและบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว และมีมติเห็นชอบในการสมัครเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาและสนธิสัญญาดังกล่าว จึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) และสนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT) ต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พร้อมทั้งวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบการพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

(นายสมภพ เจริญกุล)

เลขานุการคณะกรรมการการพาณิชย์
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บทที่ ๑

บทนำ

ทรัพย์สินทางปัญญา

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินที่ไม่สามารถจับต้องได้ เกิดจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าทรัพย์สินที่สามารถจับต้องได้ทั่วไป ทรัพย์สินทางปัญญาแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ (๑) ความคิดสร้างสรรค์ของคนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เรียกว่า “ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม” (Industrial Property) อันได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า การออกแบบอุตสาหกรรม ความลับทางการค้า ชื่อทางการค้า และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และ (๒) ผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ประเภทต่างๆ เช่น งานวรรณกรรม (หนังสือ สิ่งพิมพ์) งานศิลปกรรม (ภาพถ่าย) งานดนตรีกรรม (บทเพลง) งานนาฏกรรม (ท่าเต้น) และงานภาพยนตร์ ที่เรียกว่า “ลิขสิทธิ์” (Copyright)

ความสำคัญของสิทธิบัตร และพัฒนาการด้านสิทธิบัตรของไทย

สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์คิดค้น โดยนักประดิษฐ์จะต้องมาจดทะเบียนเพื่อขอรับการคุ้มครอง เมื่อต้องการขอรับการคุ้มครองที่ประเทศใด ก็จะต้องไปยื่นขอที่ประเทศนั้น ซึ่งจะส่งผลให้เจ้าของสิทธิบัตรสามารถใช้ประโยชน์จากการประดิษฐ์คิดค้นนั้นแต่เพียงผู้เดียวในประเทศที่จดทะเบียน

หลักเกณฑ์หลักๆ ที่ใช้ในการพิจารณาให้สิทธิบัตร คือ จะต้องเป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่เป็นการประดิษฐ์ที่มีขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมได้

สำหรับผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น งานวรรณกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม และงานภาพยนตร์ เช่น หนังสือ คำร้องทำนอง การรำ การเต้น เทปเพลง หรือแผ่นซีดีวีดีโอเทปที่มีการบันทึกงานเหล่านั้น ถือเป็นงานที่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะงานลิขสิทธิ์ ไม่ใช่สิทธิบัตร จึงไม่ต้องจดทะเบียน แต่จะได้รับความคุ้มครองโดยอัตโนมัติ ทันทีที่สร้างสรรค์งานเสร็จ

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิบัตรมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ และปรับปรุงมาโดยลำดับ โดยมีหลักการและการคุ้มครองสอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า หรือความตกลง TRIPS ของ WTO ซึ่งได้มีหลักการสำคัญของอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention : PC) มาบังคับใช้ กล่าวคือ ให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทที่สามารถใช้ในการประกอบอุตสาหกรรม หรือ ที่เรียกว่า “ทรัพย์สินอุตสาหกรรม” (Industrial Property) อันได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า การออกแบบอุตสาหกรรม สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม แต่ไม่รวมถึงทรัพย์สินทางปัญญาอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า “ลิขสิทธิ์” (Copyright) ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่อยู่ภายใต้อนุสัญญากรุงเบิร์นว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม (Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works) ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๘๖

(พ.ศ. ๒๕๒๙) และประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสัญญาดังกล่าวแล้วตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๓๑ (พ.ศ. ๒๔๗๔)

การเตรียมการรองรับการเข้าเป็นภาคี PC และ PCT ของไทย

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้น และสร้างสรรค์ จึงได้มีการผนวกเรื่องนี้ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (๒๕๔๕-๒๕๔๙) และในปัจจุบันก็ยิ่งชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (๒๕๕๐-๒๕๕๔) ซึ่งส่งผลให้คนไทยมาขึ้นจดทะเบียนสิทธิบัตรเพื่อขอรับการคุ้มครองการประดิษฐ์คิดค้นเพิ่มขึ้น จาก ๕๙๔ คำขอในปี ๒๕๔๕ เป็น ๑,๐๗๗ คำขอในปี ๒๕๔๙ เพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว ภายในเวลา ๕ ปี

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาข้อมูลที่คนไทยไปยื่นขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในต่างประเทศ กลับพบว่ายังมีเพียงเล็กน้อย สาเหตุหนึ่งก็เนื่องมาจากมีค่าใช้จ่ายสูงต้องจ้างตัวแทนในประเทศนั้นๆ ดำเนินการ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) ได้เล็งเห็นปัญหานี้มานานแล้ว ประเทศต่างๆ จึงได้ร่วมกันจัดทำสนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT) เพื่อช่วยลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายในการขอจดสิทธิบัตรในต่างประเทศ ซึ่งอาเซียนและประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยก็ได้เล็งเห็นประโยชน์ในเรื่องนี้ จึงได้เข้าเป็นภาคี PC และ PCT กันมานานกว่า ๑๐ ปีแล้ว เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม สหรัฐฯ ญี่ปุ่น อินเดีย และเกาหลี เป็นต้น

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าเป็นภาคี PC และ PCT จึงได้เตรียมการรองรับการเข้าเป็นภาคีสัญญาดังกล่าว กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ได้จัดประชุม อบรม สัมมนา และให้ข้อมูล รวมทั้งได้จัดให้มีการรับฟังความเห็นของประชาชนกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย อาทิ นักประดิษฐ์ นักวิจัย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และสำนักงานกฎหมาย เป็นต้น โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์จากองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และประโยชน์ รวมทั้งแนวทางการเตรียมการรองรับ ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ อาทิ หนังสือพิมพ์ วารสาร และวิทยุ เป็นต้น

ในส่วนของกรมการพาณิชย์ ได้เชิญผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์มาชี้แจงถึงสาระสำคัญประโยชน์และความจำเป็นในการเข้าเป็นภาคีสัญญา PCT และอนุสัญญากรุงปารีส เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยที่ประชุมได้สอบถามถึงประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าเป็นภาคีสัญญาและอนุสัญญาดังกล่าว และได้ข้อสรุปว่าการเข้าเป็นภาคีทั้งสองฉบับจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยอย่างมาก ควรให้การสนับสนุนให้ดำเนินการต่อไปให้เกิดผลสำเร็จ

บทที่ ๒

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) และ สนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT)

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property: PC) คืออะไร

Paris Convention เป็นความตกลงระหว่างประเทศที่มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๒๗ หรือประมาณ ๑๒๓ ปี มาแล้ว ถือเป็นหัวใจสำคัญของการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม เพราะครอบคลุมการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมทุกประเภท (ยกเว้นลิขสิทธิ์) ได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ชื่อทางการค้า และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สำหรับประเทศไทยแม้จะไม่ได้เป็นภาคี Paris Convention แต่เนื่องจากไทยเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) จึงต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) ของ WTO มาตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ซึ่งกำหนดให้สมาชิก WTO ต้องปฏิบัติตาม มาตรา ๑-๑๒ และมาตรา ๑๙ ของ Paris Convention เช่น เรื่องขอบเขตทรัพย์สินอุตสาหกรรมที่ไทยจะต้องให้การคุ้มครอง การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ การจัดตั้งสำนักงานกลางเพื่อติดต่อสื่อสารกับสาธารณชนเรื่องสิทธิบัตร การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และเครื่องหมายการค้า เป็นต้น

ในส่วนของการคุ้มครองสิทธิบัตร Paris Convention ถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่กำหนดหลักการพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิบัตรระหว่างประเทศ เช่น หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ คือ จะต้องปฏิบัติกับชาวต่างชาติที่มายื่นขอจดทะเบียนสิทธิบัตร เช่นเดียวกับที่ปฏิบัติกับประชาชนของตน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติหลักการเกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิบัตร และการฟื้นคืนสิทธิบัตร เป็นต้น

เนื้อหาของ PC โดยสังเขป

Paris Convention (PC) ครอบคลุมประเด็นสำคัญ เช่น

(๑) **ขอบเขตของทรัพย์สินอุตสาหกรรม** ที่จะได้รับความคุ้มครอง ได้แก่ สิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ ชื่อทางการค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

(๒) **หลักการปฏิบัติอย่างคนชาติ (National Treatment)** กล่าวคือ ประเทศสมาชิกมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมของประชาชนของประเทศสมาชิกอื่นเช่นเดียวกับที่ให้กับประชาชนในประเทศของตนเอง โดยไม่เลือกปฏิบัติ

(๓) การจัดตั้งสำนักงานกลางเกี่ยวกับทรัพย์สินอุตสาหกรรม ประเทศสมาชิกมีหน้าที่จะต้องการจัดตั้งสำนักงานกลางเพื่อติดต่อสื่อสารกับสาธารณชนเรื่องสิทธิบัตร การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และเครื่องหมายการค้า เป็นต้น

สนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty หรือ PCT) คืออะไร

เนื่องจากการคุ้มครองสิทธิบัตรโดยทั่วไปจะมีผลบังคับใช้เฉพาะในประเทศที่ให้สิทธิบัตรเท่านั้น นานาประเทศจึงพยายามลดขั้นตอน และข้อยุ่งยากในการคุ้มครองสิทธิบัตรด้วยการร่วมกันจัดตั้งระบบการคุ้มครองสิทธิบัตรระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนอุปสรรคในการขอรับสิทธิบัตรในต่างประเทศ เรียกว่า "สนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร หรือ PCT Patent Cooperation Treaty" ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๑ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด ๑๓๘ ประเทศ (ณ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐)

เนื้อหาของ PCT โดยสังเขป

โดยที่ PCT เป็นความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องสิทธิบัตร เพื่อให้นักประดิษฐ์สามารถยื่นขอรับการคุ้มครองสิทธิบัตรของต่างประเทศในประเทศตนได้ จึงมีเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับการยื่นคำขอ และการตรวจสอบสิทธิบัตรต่างประเทศ เช่น

(๑) คำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศ และการตรวจค้นระหว่างประเทศ เช่น

- การยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศ ผู้ยื่นคำขอต้องเป็นผู้มีสัญชาติ หรืออาศัยอยู่ในประเทศภาคีเท่านั้น และจะสามารถเลือกได้ว่าจะยื่นคำขอ ณ สำนักงานรับคำขอสิทธิบัตรในประเทศ (Receiving Office) หรือจะยื่นโดยตรงต่อสำนักงานสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Bureau) ของ WIPO

- ค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอที่จะต้องชำระ ณ สำนักงานรับคำขอ จะมีลักษณะเป็น Single Set Fee คือ จะเป็นค่าธรรมเนียมที่จ่ายเป็นชุดในคราวเดียว ซึ่งประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมในการจัดส่งเอกสาร (Transmittal Fee) ค่าธรรมเนียมการตรวจค้น (Search Fee) และค่าธรรมเนียมการประกาศโฆษณา (Publication Fee) โดยประเทศไทย จะได้รับการลดหย่อน ๗๕% ของค่าธรรมเนียมปกติ

- ภาษาที่ใช้ในการยื่นคำขอระหว่างประเทศ ผู้ยื่นคำขอสามารถใช้ภาษาใดก็ได้ที่กำหนดโดยสำนักงานรับคำขอนั้นๆ ในการยื่นคำขอ แต่ผู้ยื่นคำขอจะต้องจัดทำคำแปลด้วย หากภาษาที่ใช้ยื่นไม่ใช่ภาษาจีน อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น รัสเซีย และสเปน

(๒) การตรวจสอบเบื้องต้นระหว่างประเทศ ผู้ยื่นสามารถขอให้ทำการตรวจสอบสิ่งประดิษฐ์เบื้องต้น ว่ามีคุณสมบัติในเรื่องความใหม่ มีขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทางอุตสาหกรรม รวมทั้งขอข้อเสนอแนะ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจที่จะยื่นคำขอรับการคุ้มครองสิทธิบัตรในต่างประเทศอย่างมาก

(๓) การให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค เช่น ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค เพื่อทำหน้าที่จัดระบบและดูแลให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคแก่ภาคีซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา โดยความช่วยเหลือจะประกอบไปด้วยการฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญ การให้ยืมตัวผู้เชี่ยวชาญ และการจัดหาเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน เป็นต้น

บทที่ ๓
บทวิเคราะห์

การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property: PC)

เนื่องจากไทยเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) จึงต้องปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา (TRIPS) ซึ่งกำหนดให้ไทยต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติต่างๆ ของ Paris Convention (PC) อยู่แล้ว ทำให้ไทยไม่จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายภายในเพื่อจะปฏิบัติตาม PC

การเข้าเป็นภาคี PC จะทำให้ไทยได้มีโอกาสเข้าร่วมในการเจรจาผลักดันการจัดระบบการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมที่จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย และประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ มากขึ้น เท่ากับเป็นการทวงสิทธิ์ที่ไทยได้มีการคุ้มครองเท่ากับมาตรฐาน PCT อย่างเต็มที่ และที่สำคัญการเข้าเป็นภาคี PCT ยังจะเป็นประจักษ์พยานให้ไทยเข้าเป็นภาคีในความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ ได้สะดวกขึ้น เช่น สนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT) และความตกลงกรุงมาดริดเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ (The Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks) เป็นต้น

การเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT)

ปัจจุบันคนไทยมีการประดิษฐ์คิดค้น และยื่นขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรมากขึ้น เห็นได้จากข้อมูลการยื่นขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์ของคนไทยในประเทศไทยที่เพิ่มขึ้นในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) จาก ๕๙๔ คำขอ ในปี ๒๕๔๕ เป็น ๑,๐๗๗ คำขอ ในปี ๒๕๔๙ (เพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว)

อย่างไรก็ดี การจดสิทธิบัตรของคนไทยในประเทศยังมีข้อจำกัด คือ คุ้มครองเฉพาะสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จดสิทธิบัตรในไทยเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมไปถึงสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของไทยที่ส่งไปขายในต่างประเทศ ดังนั้น หากไทยต้องการได้รับการคุ้มครองในต่างประเทศด้วยก็จำเป็นต้องยื่นขอจดสิทธิบัตรในประเทศที่ไทยส่งสินค้าออก แต่ก็พบว่ามิอุปสรรคคือ กระบวนการขั้นตอนการขอรับสิทธิบัตรของคนไทยในต่างประเทศปัจจุบันดำเนินการได้ยากลำบากไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่าใช้จ่ายในการยื่นจดสิทธิบัตรค่อนข้างสูง เช่น ค่าใช้จ่ายในการแต่งตั้งตัวแทน มีความเสี่ยงที่สำนักงานสิทธิบัตรในแต่ละประเทศปฏิเสธคำขอรับสิทธิบัตร เพราะไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลการสืบค้นเทคโนโลยีของประเทศที่ต้องการขอรับสิทธิบัตรได้

คณะกรรมการการพาณิชย์ พิจารณาแล้วเห็นว่า การเข้าเป็นภาคี PCT ของไทย จึงน่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่างๆ ดังนี้

ประโยชน์ต่อนักประดิษฐ์ไทย

(๑) การเข้าเป็นภาคี PCT จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักประดิษฐ์ของไทยมากขึ้น ไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปขอจดสิทธิบัตรในทุกประเทศที่ต้องการขอรับความคุ้มครอง แต่สามารถยื่นขอได้ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อขอรับความคุ้มครองในประเทศภาคี PCT ซึ่งมีสมาชิกถึง ๑๓๘ ประเทศ และส่วนใหญ่ก็เป็นประเทศคู่ค้าและคู่แข่งของไทย เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น จีน อินเดีย และสมาชิกอาเซียน เป็นต้น ทำให้มีความมั่นใจว่าสินค้าที่ส่งไปขายจะไม่ ถูกละเมิดหรือลอกเลียนแบบ ผู้ผลิตและผู้ส่งออกไทยเกิดความมั่นใจที่จะลงทุนในผลิตภัณฑ์เพื่อส่งออก อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาและขยายการส่งออกของไทย

(๒) เนื่องจากระบบ PCT เปิดโอกาสให้ผู้ยื่นขอสิทธิบัตรสามารถตรวจสอบเบื้องต้น เพื่อที่จะได้ทราบถึงความเป็นไปได้ที่จะได้รับความคุ้มครองในสิทธิบัตรนั้น ดังนั้น ผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรจึงสามารถใช้รายงานดังกล่าวมาประกอบการตัดสินใจว่าจะดำเนินการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในประเทศที่ตนได้ระบุไว้ตั้งแต่แรกที่ยื่นขอรับสิทธิบัตรต่อไปหรือไม่ ระบบ PCT จึงช่วยให้ผู้ขอจดสิทธิบัตรมีระยะเวลาในการประเมินมูลค่าตลาด และระยะเวลาตัดสินใจในการเข้าสู่การคุ้มครองในแต่ละประเทศภาคีได้นานขึ้น หากพบว่ามีโอกาสได้รับความคุ้มครองน้อยหรือวิเคราะห์แล้วเห็นว่าการขายสินค้าในประเทศใดจะไม่คุ้มค่า ก็สามารถระงับการดำเนินการได้ ทำให้ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการดำเนินการต่อไปโดยเปล่าประโยชน์

ประโยชน์ต่อการพัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีของประเทศ

(๓) ปัจจุบันมีผลงานสิ่งประดิษฐ์ในโลกประมาณ ๖๕ ล้านชิ้น การเข้าเป็นภาคี PCT จะทำให้ไทยสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากระบบข้อมูล PCT ตรวจสอบข้อมูล ขั้นตอนการจดสิทธิบัตรของสิ่งประดิษฐ์ซึ่งประเทศภาคี ๑๓๘ ประเทศ ได้จดสิทธิบัตรไว้ ไทยก็จะสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาพัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีหรือพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถอุตสาหกรรมของไทยได้

ประโยชน์ต่อผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของไทย

(๔) PCT จะมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของไทยในการส่งออกสินค้าไปขายยังตลาดต่างประเทศ โดยจะช่วยป้องกันไม่ให้สินค้าถูกลอกเลียนแบบ อีกทั้ง ยังช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า และหาก SMEs พบว่าการจดสิทธิบัตรในต่างประเทศขยายตลาดของสินค้าดังกล่าวสามารถทำกำไรและสร้างรายได้ที่ดีได้ก็อาจจะทำการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพิ่มคุณภาพและพัฒนาต่อยอดสินค้าให้ก้าวทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการตรวจสอบสิทธิบัตรของไทย

(๕) ในระยะ ๓ ปีแรกของการเข้าเป็นภาคี PCT จำนวนคำขอจดสิทธิบัตรของชาวต่างชาติที่เคยยื่นตรงต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาจะลดลง และจะหันไปยื่นผ่านระบบ PCT ทำให้ผู้ตรวจสอบของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งขณะนี้มียู่ ๑๖ คน มีเวลาที่จะตรวจสอบคำขอสิทธิบัตรที่รอค้างอยู่ถึง ๑๗,๐๐๐ คำขอในปัจจุบัน สำหรับในระยะยาวคำขอต่างประเทศที่ยื่นผ่านระบบ PCT ซึ่งจะได้รับ การสืบค้นข้อมูลและการตรวจสอบเบื้องต้นมาแล้ว จึงเป็นการแบ่งเบาภาระในการตรวจสอบคำขอ ต่างประเทศของผู้ตรวจสอบของไทย เนื่องจาก WIPO จะสืบค้นข้อมูลให้ขั้นหนึ่งก่อนทำให้ผู้ตรวจสอบของกรมทรัพย์สินทางปัญญามีเวลาในการพิจารณาคำขอของคนไทยมากขึ้นและรวดเร็วขึ้น

นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการการพาณิชย์ยังได้สอบถามเรื่องผลกระทบของ PCT ต่อเรื่องอื่นๆ ซึ่งได้รับการชี้แจง ดังนี้

สิทธิบัตรยา

(๖) โดยทั่วไป การที่บริษัทต่างชาติจะเข้ามาทำตลาดและขอจดสิทธิบัตรในประเทศไทย จะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์และประเมินมูลค่าตลาดของไทยเป็นสำคัญ ไม่ใช่เพราะไทยมีค่าใช้จ่ายในการจดสิทธิบัตรถูกกว่าประเทศอื่น อีกทั้ง บริษัทต่างชาติย่อมไม่ยื่นจดสิทธิบัตรยาโรคเมื่องหนาว ในไทย เพราะไทยไม่ใช่ตลาด ดังนั้น การที่ไทยจะเข้าเป็นภาคี PCT หรือไม่ คงไม่ใช่ปัจจัยหลัก เพราะที่ผ่านมามีไทยจะไม่ใช่ภาคี PCT บริษัทต่างชาติก็เข้ามาขอรับการคุ้มครองสิทธิบัตรใน ไทยอยู่แล้ว

นอกจากนี้ การเข้าเป็นภาคี PCT จะเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมยาไทย สามารถใช้ประกอบการพิจารณาแนวโน้มและทิศทางของตลาดไทยว่าควรจะมีผลิตภัณฑ์และวิจัย พัฒนา ยาประเภทใดที่มีความจำเป็นกับสังคม

พันธุ์พืช

(๗) การเข้าเป็นภาคี PCT จะไม่ส่งผลบังคับให้ไทยต้องรับจดสิทธิบัตรพันธุ์พืช เนื่องจาก กฎหมายสิทธิบัตรของไทยในปัจจุบัน ไม่คุ้มครองพันธุ์พืช และส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของพืช แต่ในทางกลับกัน นักปรับปรุงพันธุ์พืชไทย อาจสามารถยื่นขอจดสิทธิบัตรในประเทศภาคี PCT ที่ให้ การคุ้มครองสิทธิบัตรพืช เช่น สหรัฐฯ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ประเทศในสหภาพยุโรป และสิงคโปร์ เป็นต้น โดยผ่านระบบ PCT ได้

จุลชีพ

(๘) การเข้าเป็นภาคี PCT ไม่มีผลทำให้ไทยต้องให้การคุ้มครองจุลชีพที่มีชีวิตที่เกิดตามธรรมชาติ เนื่องจากการขอรับความคุ้มครองผ่านระบบ PCT จะต้องเป็นไปตามกฎหมายของแต่ละประเทศ ซึ่งกฎหมายสิทธิบัตรของไทยยังไม่คุ้มครองจุลชีพ และส่วนประกอบของจุลชีพที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่กลับจะเป็นประโยชน์กับนักประดิษฐ์ไทย หากสามารถพบ (discovery) จุลชีพใหม่ๆ ก็สามารถไปขอรับความคุ้มครองในต่างประเทศที่มีกฎหมายให้ความคุ้มครอง เช่น สหรัฐฯ โดยใช้ประโยชน์จากระบบ PCT

บทที่ ๔ ข้อเสนอแนะ

คณะกรรมการการพาณิชย์มีความเห็นว่า เพื่อให้ไทยได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเข้าเป็นภาคี PCT โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาควรเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการยื่นขอรับการคุ้มครองสิทธิบัตรผ่านระบบ PCT ให้กับผู้เกี่ยวข้อง อาทิ นักประดิษฐ์ นักวิจัย โดยเฉพาะ SMEs ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ดังนี้

- จัดสัมมนา ประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ SMEs สามารถเขียนคำขอรับสิทธิบัตรในต่างประเทศผ่านระบบ PCT ได้
- จัดทำคู่มือการดำเนินการขอรับสิทธิบัตรในต่างประเทศผ่านระบบ PCT
- ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของนักประดิษฐ์ นักวิจัย SMEs และภาคธุรกิจ โดยการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาอย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า เช่น การอำนวยความสะดวกในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เป็นต้น
- ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจผ่านสื่อต่างๆ อาทิ เว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญาควรเร่งส่งเสริมให้ประชาชนไทยมีความรู้ความเข้าใจ และมีความตระหนักในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น โดยการสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลสิทธิบัตรของระบบ PCT ซึ่งจะพบว่ามี การประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่หลากหลายอันจะเป็นการช่วยส่งเสริมให้ประเทศไทยมีนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

.....